

धर्मभेदे यथोक्तम् ॥४६॥ एतच्चाभिधीयते विशेषणार्थम् . तच्चाहुः . । देव° धर्मस्य भेदे पाठने यथा प्रागुक्तं (२५. ५. २१-३०) प्रायश्चित्तम् तथा भवतीत्यर्थः ।

उखावच्चान्यं कुर्यात् ॥४७॥ उखावदिति मन्त्ररहितक्रि[यामात्रेण] (१६. ७. १) . अयं [चोत्सादन]ाय (१४. ३. २. २१) क्रियते । देव° प्रायश्चित्तहोमानन्तरं भग्नं महावीरमुप-
शयां च पिष्टान्यया मृदा सह संसृज्य तूष्णीं महावीरकरणमज्ञापयसोऽवसेकान्त-
मुत्सादनार्थं कुर्यात् । अभिज्ञेन चरेत् ॥४८॥ देव° अभिज्ञेन इतरयोर्द्विती-

यतृतीयमहावीरयोर्मध्ये अन्यतरेण दूढेन चरेत् प्रचरणं कुर्यात् नूतनं तूत्साद-
नार्थं निदध्यात् । स्वाहा प्राणेभ्यः साधिपतिकेभ्य इति (३१. १) पूर्णाहुति-

माद्याम् उत्तमां च मनसः काममाकूतिमिति (३१. ४) ॥४९॥ देव° स्वाभ्य इति म-
न्त्रेणाद्यां प्रथमां पूर्णाहुतिं जुहुयात् मनःतिमिति मन्त्रेण चोत्तमामन्त्रिमां पूर्णाहुतिं
जुहुयात् इदं श्रियाऽइत्यस्यास्त्यागः . अन्याः पृथिव्यै स्वाहेत्याद्याः श्रोत्राय स्वा-
हेत्यन्ता (३१. १-३) मध्यवर्तिन्यो विंशतिराहुतयः सकृद्दृष्टौतैर्होतव्याः ।

प्रज्ञापतिः सम्भ्रियमाण इति (३१. ५) च यथाकालम् ॥५०॥ देव° जुहोति . स-
म्भ्रियमाणाद्यवस्थायां महावीरभेदे प्रज्ञापतये स्वाहेत्याद्याः यथाकालमाहुतयो
होतव्या इत्यर्थः . तद्यथा सम्भ्रियमाणो महावीरो यदि भिद्यते तदा प्रायश्चित्त-
होमे प्रज्ञापतिर्देवता प्रज्ञापतये स्वाहेति प्रायश्चित्ताहुतिर्होतव्येत्यर्थः निष्ठि-
ताभिमर्शनादारभ्याज्ञापयोऽवसेचनान्तं सम्भ्रियमाणः . एताः सकृद्दृष्टौतैराहुतयः ।

सविता प्रथमेऽह्निति (३१. ६) च प्रत्यहम् ॥५१॥ देव° सवि°ह्नित्येतद्विहिता-
द्येकैकाहुतिः प्रत्यहम् चकाराज्जुहोति सकृद्दृष्टौतेनैव . प्रथमेऽह्न् प्रथमेऽह-
नि धर्मभेदे सविता प्रायश्चित्तदेवता एवमेव सर्ववाक्येषु योजना तेन सवित्रे
स्वाहेति आहुतिर्होमः . एवं द्वितीयेऽह्नि धर्मभेदे अग्निर्देवता अग्नये स्वाहे-
ति . तृतीये वायवे° द्वादशे विश्वेभ्यो देवेभ्य इति . उपसत्प्रवृद्धावेता एवा-
हुतयः पुनः-पुनरादित आरभ्यावर्त्यन्ते । अथ प्रवर्गस्याधिकारिण आहुः .

अवकाशस्य प्रवृद्ध्यात् ॥५२॥ देव° अवकाशवाचनार्होऽवकाशः (१. ७. १६) ।

न प्रथमयज्ञे ॥५३॥ देव° प्रथमयज्ञशब्देनाग्निष्टोमस्यातिरात्रस्य वा प्रथमः प्रयोगो
ऽभिधीयते . तत्र न प्रवृद्ध्यात् प्रवर्ग्यं न कुर्यात् (१४. २. २. ४४) । विकल्पेन प्रज्ञे